

КЕЙС-МЕТОД У ВИЩІЙ ШКОЛІ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто генезу кейс-технології в освіті. Досліджено основні особливості та етапи використання кейс-методу.

Ключові слова: кейс-метод, кейс-технологія, заклади середньої та вищої освіти, компетентність, педагог.

Abstract

The genesis of case technology in education is considered. The main features and stages of using the case method are investigated.

Keywords: case-method, case-technology, secondary and higher education institutions, competence, teacher.

Вступ

Одним із цільових завдань навчальних закладів є орієнтація на кінцевий результат — висока професійна компетентність випускників. На сьогоднішній день, освіта в Україні стає все ближче до європейської, відповідно, важливою частиною процесу навчання є компетентнісний підхід, через те, що майбутній фахівець повинен якісно, упевнено вирішувати поставлені задачі та аналізувати проблеми, досягати поставлених цілей, генерувати ідеї тощо. Також важливим аспектом є взаємодія в суспільстві, у команді. Формування основних компетентностей учнів — завдання педагога. Адже, на сьогодні, роль педагога — чуйний партнер, який підтримує учнів та досконало володіє виховними, оцінювальними, консультаційними компетенціями. У загальному випадку педагогічний процес має бути схожим на спільну діяльність педагога та учня. При цьому виконується педагогічна та освітня діяльності відповідно. В організації такої діяльності доречною стає перспективна технологія — кейс-метод, яка дозволяє учням спробувати свої сили у вирішенні реальних проблем.

Метою статті є розгляд кейс-методу як сучасної технології, дослідження основних особливостей та її використання.

Основна частина

Вперше кейс-метод використали в Школі бізнесу Гарвардського університету, в якості додаткових занять для студентів. З 10 – 20-х рр. ХХ ст. цей метод дістав поширення практично в усіх провідних університетах сучасного освітнього простору.

Серед закордонних вчених над теоретичними та практичними питаннями використання кейс-методу працювали Е. Монтера, М. Лідере, Дж. Екскіна, М. Норфі. У пострадянських країнах проблеми кейс-методу досліджують Г. Багієв, Г. Баєва, Г. Батигін, Ш. Бобохужаєв, В. Духневич, А. Долгоруков, А. Зобов, Г. Канищенко, С. Ковальова, І. Козіна, В. Лобода, В. Наумов, Ю. Сурмін, А. Сидоренко, Л. Чижевська, С. Цесаренко, В. Чуба, П. Шеремета, А. Фурда. Потрібно відзначити важливу роль в розробці кейс-методу Ю. Сурміна [1], який розглянув філософію, всебічну анатомію кейс-методу та його використання в навчальних закладах, на звичайній та дистанційних основах.

В Україні кейс-метод був уперше презентований у 1992 р. фахівцями Школи державного управління ім. Дж. Кеннеді Гарвардського університету в Інституті державного управління та місцевого самоврядування (нині НАДУ). Значний внесок у його просування в Україні зробив «Центр інновацій та розвитку», який став справжнім осередком упровадження кейс-методу в освітню систему. Кейс-метод добре відомий в українських навчальних закладах, особливо в менеджмент-освіті, державному управлінні та бізнес-освіті [2].

Використання кейс-методу в інших сферах освіти обумовлено великим успіхом використання даного методу для спеціалізованих дисциплін в університетах. На сьогоднішній день у Гарвардському університеті створено проект під назвою «Case method project». Одним з основних завдань якого є саме

впровадження кейс-методу у вищих школах та коледжах [3]. Однак в Україні наукові дослідження кейс-методу та впровадження його в практику навчання не відповідає вимогам часу, через проблеми, які залежать від технічних та людських факторів [4, 5].

Кейс-метод пропонує протилежний підхід до звичайних аудиторних занять, у яких пропонується діяльність викладача по передаванні інформації до студентів. Тобто інтерактивний підхід взаємодії студентів та викладача, причому обидві сторони виступають суб'єктами в процесі навчання.

Кейс-технологія одночасно відображає не лише практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми, а також вдало суміщає навчальну, аналітичну і виховну діяльність. Суть та по сумісництву особливості технології полягає в тому, що в її основі використовується опис конкретних ситуацій з дійовими особами (ролями), які відіграють учні. Метою кейс-технологій є впровадження додаткових елементів професійної діяльності в навчальний процес. Таким чином виконується перехід від навчальних ситуацій до професійних, для вирішення яких необхідно мати сформовані компетенції відповідної дисципліни. Тому, важливою частиною методу є підібрані ситуації, які, бажано, мають бути реальними, або ж наближеними до реальної ситуації з професійної практики та мати певні проблеми, протиріччя, основу для роздумів, обговорень. У процесі вирішення проблемних ситуацій, учні використовують свій життєвий досвід у поєднанні з отриманими знаннями, якісно застосовують методики, засоби, прийоми аналізу, які були отримані ними в процесі навчання. Як результат виконаної роботи, знаходять власні висновки та шлях вирішення тієї чи іншої ситуації, відповідно відбувається закріплення професійних знань, навичок, умінь та розвиток розумових і творчих здібностей.

За результатами впровадження кейс-методу в навчальні заклади, в особливості у вищій школі, можна побачити, що при неодноразовому використанні даної технології протягом навчального курсу в учнів виробляється та закріплюється навик вирішення практичних задач. Відповідно до того факту, що кейс-метод – інтерактивний метод, спостерігається підвищення зацікавленості та мотивації учнів, як до навчальної дисципліни, так і до майбутньої професії.

Основними етапами використання кейс-методу є: вступна частина, початкове обговорення, знаходження розв'язку, висновки. Зазвичай, до вступної частини належить підготовка проблемних ситуацій, переказ ситуації – зі сторони викладача та ознайомлення зі змістом, аналіз, підготовка запитань для додаткової інформації – зі сторони учнів. Однак для аналізу та обговорення більш складних ситуацій потрібні відповідні знання чи навички, які повинні засвоїти учні. Наступний етап – початкове обговорення, відбувається, власне, обговорення ситуації, висвітлення проблеми чи проблем та розбір питань до викладача для усунення незрозумілих частин чи для отримання додаткової інформації. Після того, як усі учасники не мають запитань до постановленої ситуації, починається дискусія щодо можливих варіантів розв'язку проблеми. На даному етапі можна використовувати різні методики делегування сформованих ідей учасників, але зазвичай використовується список-таблиця в яку записуються розв'язки. У подальшому, учасники переглядають сформовані ними рішення проблеми, висвітлюють позитивні та негативні сторони, складність та наслідки. Як результат даного етапу відбувається спільний вибір одного розв'язку або декількох, які є ефективними в залежності від початкових умов. У процесі кінцевого етапу відбувається підбиття підсумків, в яких висвітлюються наступні частини: обговорення проблематики ситуації та співвідношення отриманого розв'язку, обговорення можливих наслідків, у випадку знаходження декількох розв'язків – повторення змісту рішень та умов при яких краще використовувати те чи інше рішення.

При роботі на вищезгаданих етапах, викладач відіграє важливу роль. Він повинен аналізувати даний процес та у разі необхідності підживлювати аудиторію додатковою інформацією. Також важливо правильно подати ситуацію: вона повинна містити наступні складові: проблему, яка передбачає рішення, краще декілька рішень, допоміжну інформацію та завдання.

У загальному випадку впровадження кейс-методу дозволяє розвинути в майбутніх фахівців в певній мірі суб'єктність, критичне мислення та більш глибокий аналіз щодо інформації поставлених задач, здатність знаходити вирішення проблем та робити раціональні висновки, здатність якісно використовувати отримані теоретичні та практичні знання при вирішенні задач/проблем, вміння формулювати власну думку та запитання для отримання додаткової інформації, здатність взаємодіяти у команді [6].

Висновки

Таким чином, можна побачити, що через свою ефективність кейс-метод можна застосовувати в різних навчальних закладах (по рівню акредитації) та для різного рівня підготовки учасників. Також важливу роль у впровадженні кейс-методу та його використанні на практиці відіграє педагог, від рішень якого залежить ефективність навчання та результат – розвиток компетенцій студентів. Потрібно відмітити, що використання кейс-методу повинно бути обґрунтовано не лише методично та інформаційно на рівні організації навчально-виховного процесу навчального закладу, а і на рівні впровадження та планування кожним викладачем [7].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сурмін Ю.П. Ситуаційний аналіз или анатомія кейс-метода / Сурмін Ю.П. – Київ: Центр інновацій і розвитку, 2002. – 286 с.
2. Сурмін Ю.П. Кейс-метод: становлення та розвиток в Україні / Сурмін Ю.П. // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – 2015. – С. 19 – 28.
3. Case Method Project at Harvard Business School [Web resource]. – Access mode: <https://www.hbs.edu/case-method-project/about/Pages/default.aspx>
4. Швардак М.В. Проблеми впровадження педагогічних інновацій у навчально-виховний процес початкової школи / Швардак М.В. // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Частина II. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – С. 62 – 65.
5. Вахович І. М. Стан і проблеми вищої освіти в Україні / Вахович І.М., Ішук Л.І., Пиріг С.О. – Луцьк: ЛНТУ, 2014. – С. 63 – 69.
6. Пустовойт Б.А. Кейс-технологія як один із сучасних методів викладання у закладах вищої освіти для формування компетентності майбутніх фахівців / Б.А. Пустовойт, І.О Федяй // Наукові записки кафедри педагогіки. – 2018. – С. 422 – 430.
7. Сурмін Ю.П. Кінець епохи «старанних відмінників». Кейс-метод як засіб якісного оновлення української освіти / Сурмін Ю.П. // Синергія. – 2001. – С.27-33.

Кравчук Сергій Миколайович – студент групи ІАКІТ-20м, факультет комп'ютерних систем та автоматизації, кафедра автоматизації і інтелектуальних інформаційних технологій, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Прищак Микола Дем'янович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Serhii M. Kravchuk – student of group ІАКІТ-20m Department of Computer Systems and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Nicolas D. Prishchak – Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.